

Asia: VN/599/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Finn Spring oy:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi

virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/599/2022

Tiivistelmä Finn Springin lausunnosta:

Finn Spring ei lähtökohtaisesti vastusta virvoitusjuomien valmisteveroa, vaikka siitä muissa pohjoismaissa onkin luovuttu.

Koemme kuitenkin, että selkeästi terveysperusteisella valmisteverolla virvoitusjuomaveron tuoman verotuoton pystyisi tuottamaan yhteiskunnallisesti suuremmalla vaikuttavuudella. Mieluiten niin, että terveysperusteinen valmisteverotus saatettaisiin kattamaan myös muita sokeripitoisia ja/tai keinomakeutettuja elintarvikkeita kuin virvoitusjuomia.

Olisimme olettaneet tämän lakimuutosehdotuksen ottavan merkittävästi suuremman askeleen kohti terveysperusteista valmisteverotusta ja Irlannin ja Ranskan malleja, jossa ainakin tullinimikkeen 2201 vesillä olisi selkeästi keinomakeutettuja ja sokeripitoisia juomia alhaisempi virvoitusjuomavero, tai vapautus virvoitusjuomaverosta.

Rohkaisemmekin valtiovarainministeriötä ja valtioneuvostoa uudistamaan lakiehdotusta niin, että virvoitusjuomavero muutetaan fiskaalisesta laista selkeämmin terveysperusteiseksi laiksi Irlannin, Iso-Britannian ja Ranskan malleja mukaillen.

Mikäli tullinimikkeen 2201 mukaiset vedet ovat jatkossakin virvoitusjuomaveron alaisia, vastustamme yli 5 litran vesipakkausten lisäämistä virvoitusjuomaveron piiriin niiden muista virvoitusjuomista poikkeavan käyttötarkoituksen perusteella.

Lisäksi kyseenalaistamme täysmehulla makeutettujen virvoitusjuomien verotuksen muuttamista samalle tasolle sokerittomien virvoitusjuomien kanssa. Näkemyksemme tämä muutos ei ole lakimuutokselle asetettujen tavoitteiden mukainen.

Mikäli lainsäädäntö sen sallii, helpoin ja yhdenvertaisin tapa sokerin verottamiselle olisi sen verottaminen raaka-aineena, joko vain Suomessa tai koko EU alueella. Tämä mahdollistaisi sokerin kulutuksen terveysperusteista ohjaamista kaikissa elintarvikkeissa ja mahdollistaisi samalla virvoitusjuomien valmisteveron kohtuullistamisen.

Taustatietoja Finn Springistä:

Finn Spring on vuonna 1991 perustettu 100 % suomalaisomisteinen perheyritys, jonka juuret ovat Keski-Pohjanmaan puhtaassa lähdevedessä. Valmistamme ja kehitämme kuluttajia kiinnostavia korkealaatuisia juomia omille tuotemerkeillemme sekä sopimusvalmistajana asiakkaidemme tuotemerkeille.

Vaikka Finn Spring onkin alun perin perustettu pullottamaan lähdevettä, on tämän lausunnon arvioimisen kannalta tärkeitä huomioida, että tänä päivänä lähdevedet vastaavat kappalemääräisesti alle 20 prosenttia Finn Springin kotimaisesta virvoitusjuomien tuotantomäärästä. Tästä huolimatta olemme todennäköisesti Suomen suurin lähdeveden pakkaaja.

Satahenkinen henkilöstömme valmistaa vuosittain noin 100 miljoonaa litraa juomia tuotantolaitoksillamme Toholammilla ja Lestijärvellä sekä ruotsalaisessa tytäryhtiössämme Guttsta Källassa. Vuonna 2021 Finn Springin kotimaan toimintojen liikevaihto oli 26,8 miljoonaa euroa.

Finn Spring ei ole Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry:n jäsen ja on siksi päättänyt antaa oman lausuntonsa virvoitusjuomaveron muuttamiseen liittyvästä esityksestä.

Virvoitusjuomien verotuksesta yleisesti:

Finn Spring kantaa mielellään kortensa kekoon Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rahoittamiseksi. Emme lähtökohtaisesti vastusta virvoitusjuomien verotusta. Toivomme kuitenkin, että verotusta kohtuullistetaan ja muutetaan tulevaisuudessa tasapuoliseksi muiden sokeripitoisten elintarvikkeiden kanssa.

Vuonna 2020 maksoimme veroja yhteensä 15,7 miljoonaa euroa, josta suurin osa on virvoitusjuomaveroa. Finn Springin vuoden 2020 verokertymä vastasi yli 60 prosenttia yhtiön liikevaihdosta ja oli yli 45-kertainen tilikaudella tekemäämme tulokseen. Virvoitusjuomien valmistajan näkökulmasta maksettavien verojen määrä onkin jo erittäin korkea ja vaikeuttaa alan toimintaa ja kehittämistä.

Koemme ettei nyt annettu luonnos virvoitusjuomien verotuksen muuttamisesta ole kaikilta osiltaan ajan hengen ja lakimuutoksen tavoitteiden mukainen.

Vesien ja erityisesti lähdevesien verotuksesta:

Merkittävänä lähdevesien pullottajana ja kivennäisvesien valmistajana olemme jo pidemmän aikaa hämmästelleneet vesien valmisteverotusta. Olemme lähtökohtaisesti sitä mieltä, että etenkin lähdevesien ja muiden hiilihapottomien luontaisten vesien valmisteverotus on väärin. Vesi on kaiken elämän perusedellytys ja puhtain ja luonnollisin juoma jota markkinalta löytyy. Valtion tahto hyötyä taloudellisesti siitä, että sen kansalaiset saavat jokaisessa käyttötilanteessa mahdollisuuden juoda puhdasta vettä on mielestämme väärin.

Hiilihapotettujen vesien ja kivennäisvesien osalta terveysohjaavaan tai puhtaasti terveysperusteiseen valmisteveroon on jo hieman enemmän perusteita niiden happamuuden mahdollistavien hampaiden kiilleaurioiden johdosta (silloin kun tuotteita kulutetaan toistuvasti muun syömisen ulkopuolella). Näidenkään tuotteiden osalta emme koe että niitä voidaan tai kannattaa verotuksellisesti rinnastaa esimerkiksi keinomakeutettuihin virvoitusjuomiin, joiden pitkäaikaisen käytön terveellisyys tuskin on samalla tasolla kivennäisvesien kanssa.

Finn Spring olisi olettanut ja toivonut, että tässä lakimuutoksessa olisi otettu rohkeammin askel muiden virvoitusjuomia verottavien EU maiden suuntaan niin, että vesien valmisteverotusta olisi selkeästi alennettu, tai jopa poistettu kokonaan ainakin lähdevesien osalta.

Lakimuutosehdotuksessa todetaan, että täysin terveysperusteiseen virvoitusjuomien valmisteverotukseen siirtyminen, jossa vero määräytyisi puhtaasti juoman sokerimäärän perusteella, alentaisi verokertymää 55 miljoonalla. Laskelmaa siitä, millaisilla valmisteveroportilla verokertymä saataisi terveysperusteisella verolla pysymään ennallaan ei kuitenkaan esitetä lainkaan.

Ehdotuksessa ei myöskään ole esitetty esimerkiksi Irlannissa vuonna 2018 käyttöönotettua tullitariffipohjaista EU:n jo hyväksymää mallia, jossa tullinimikkeen 2201 alaiset maustamattomat vedet vapautettaisiin valmisteverosta. Tai Ranska ja Irlannin mallien yhdistelmää, jossa a) vedet vapautettaisiin virvoitusjuomaverosta kokonaan, b) maustetuille vesille asetetaan oma nykyistä alhaisempi verotasonsa, c) keinomakeutetuille juomille asetettaisiin oma nykyistä sokerittomien juomien verotasonsa hieman korkeampi verotasonsa, ja d) sokerillisille virvoitusjuomille asetetaan sokerin määrän mukaisesti määräytyvä vero. Tällaisen mallin luominen niin, että verokertymä (mukaan lukien arvonnäköveron tuotto) saadaan pysymään ennallaan, on varmasti mahdollista, mikäli siihen löytyy tahtotilaa.

Yli 5 litran vesipakkausten liittämistä verotuksen piiriin:

Ymmärryksemme mukaan yli 5 litran pakkauksissa oleviin tullinimikkeen 2201 vesien liittämistä verotuksen piiriin ehdotetaan siksi että näiden poikkeavasta verokohtelusta on valitettu EU:lle.

Mikäli keinoa yli 5 litran vesipakkausten poikkeukselliselle verokohtelulle ei löydy, hyväksymme toki tämän muutoksen. Haluaisimme kuitenkin lakimuutoksen valmistelussa ja päätöksenteossa huomioitavan sen seikan, että kyseisiä ”vesikanistereita” ei osteta tai kuluteta samalla tavalla tai samoista syistä kuin muita virvoitusjuomia.

Vesikanistereita ostetaan käsityksemme mukaan tyypillisesti sellaisiin käyttötilanteisiin ja paikkoihin (kuten mökeille), joissa puhdasta tai kuluttajan mielestä riittävän hyvän makuista juomavettä ei muuten ole saatavilla. Vesikanisteria ei osteta hetken mielijohteesta ”virvoitukseksi” tarkoitukseen”, vaan tarpeesta varmistaa puhtaan juomaveden saanti.

Mielestämme oikeus puhtaaseen juomaveteen ei ole pelkästään Suomessa, vaan maailmanlaajuisesti, ihmisen perusoikeus ja usein myös hyvinvoinnin edellytys.

Muutosehdotuksessa arvioidaan että 5,15 litran vesikanisterin hinnanmuutos kuluttajalle olisi 38% ja jatkossa valmisteveron osuus vesikanisterin hinnasta olisi 24%. Ottaen huomioon vesikanistereiden käyttötarkoituksen ja ihmisten perusoikeuden puhtaaseen juomaveteen, tämä muutos on Finn Springin mielestä kohtuuton. Pahimmillaan tämä saattaa johtaa vesikanistereiden nykykuluttajien terveyden heikkenemiseen heidän siirtyessä kustannussyistä käyttämään hygienialtaan heikompilaatuisia uudelleentäytettäviä astioita.

Näkemyksemme täysmehujen suosimisesta juomien makeutuskeinona:

Muutosehdotuksessa todetaan, että esityksen tavoitteena on muuttaa virvoitusjuomaveroa nykyistä voimakkaammin terveysperusteiseen suuntaan. Tavoitteena on ohjata kulutusta ja tuotantoa korkean sokeripitoisuuden juomista vähemmän sokeria sisältäviin juomiin.

Samanaikaisesti muutosehdotusluonnoksessa kuitenkin todetaan myös, että luontaisen sokerin vaikutus terveyteen on juomissa lähtökohtaisesti sama kuin lisättyllä sokerilla.

Ymmärrämme sen, että mielikuvallisesti täysmehuilla on parempi terveellisyysmielikuva kuin lisättyä sokeria sisältävillä mehuilla ja mehujuomilla. Emme otakaan kantaa siihen, olisiko täysmehuiksi, mehuiksi ja mehujuomiksi nimetyissä juomissa syytä veroperusteisesti edistää sellaisten juomien kilpailukykyä ja kiinnostavuutta, jotka on valmistettu ilman lisättyä sokeria.

Pyydämme kuitenkin huomioimaan, että nykyisessä mallissaan lakimuutosehdotus mahdollistaisi virvoitusjuomien makeuttamisen ”ilman lisättyä sokeria valmistetuilla mehuilla” alhaisimmalla 0,13€/l virvoitusjuomaverolla. Tämä johtaisi siihen, että markkinalle lanseerattaisiin sokeripitoisia virvoitusjuomia, joiden verokohtelu on sama kuin sokerittomilla virvoitusjuomilla.

Kyseenalaistamme tämän lakimuutoksen järkevyyden. Se johtaisi markkinalla tuotelanseerauksiin, jotka eivät ole virvoitusjuomaveron lakimuutoksen tavoitteiden mukaisia. Mehujen markkinahintojen asettamien rajoitusten puitteissakin olisi mahdollista valmistaa joitakin nyt jo markkinoilla olevia sokeripitoisia virvoitusjuomia mehuilla makeutettuina. Tämä johtaisi paitsi virvoitusjuomaveron tuoton alenemaan, myös tällaisten sokeripitoisten virvoitusjuomien kuluttajahinnan ja arvonlisäveron alenemaan.

Lisäksi tämä ehdotettu muutos vaikeuttaisi lain valvontaa, koska valmisjuomasta on mahdotonta jälkikäteen selvittää, onko juoman sokeri peräisin lisätystä sokerista vai luontaisesti mehussa olevasta sokerista. Valvonta perustuisi täysin valmistajan tai markkinoille saattajan ilmoittamaan ainesosaluetteluun ja lisäisi väärinkäytösten riskiä.

Sokerittomien juomien määritelmän muuttamisesta:

Mikäli nykyinen määritelmä siitä, että sokerittomat virvoitusjuomat ovat sellaisia, jotka sisältävät alle 0,5g/100ml sokeria halutaan poistaa laista, toivomme selkeämpää määrittelyä siihen, mitä tarkoittaa ”ei lisättyä sokeria”. Esimerkiksi joissain luontaisissa aromeissa ja uutteissa saattaa olla hedelmistä tai marjoista peräisin olevaa jäännössokeria. Olisiko esimerkiksi tällaisella luontaisella aromilla maustettu kivennäisvesi jatkossakin edelleen alimman veroportaan alainen tuote? Nykyinen alle

0,5g/100ml sokerittomuuden raja on oletettavasti aikanaan asetettu lakiin juuri sen takia, että absoluuttinen 0g/100ml raja aiheuttaa haasteita lain tulkinnan kanssa.

Sokerin markkinahinnan muutoksesta:

Muutosehdotuksessa ei ole otettu huomioon, että sokereiden markkinahinnat ovat muuttuneet muutosehdotuksen valmistelun aikana merkittävästi. Fruktoosin markkinahinta on kaksinkertaistunut vuoden 2020 tasosta ja virvoitusjuomissa yleisesti käytetyn nestesokerin hinnan arvioidaan nousevan ensi vuodelle noin 70%. Myös mehujen maailmanmarkkinahinnat ovat nousseet merkittävästi.

Vaikka raaka-aineiden markkinahintojen muutokset saattavat osittain olla lyhytaikaisia, sokerin hinta tuskin enää laskee tulevina vuosina entiselle tasolleen. Tähän vaikuttaa sekä sokerin kysynnän kasvu että sokerin viljelyalan pienentyminen.

Sokereiden kustannusnousu tulee nostamaan sokerimakeutettujen virvoitusjuomien kuluttajahintoja merkittävästi, ilman veropohjan muutostakin. Tämä tulee entisestään muuttamaan kuluttajien ostopäätöksiä suotuisammiksi sokerittomille virvoitusjuomille. Lisäksi tämä tulee välillisesti nostamaan valtion verotuloja korkeamman arvonlisäkertymän muodossa. Verotuottoa ei pitäisi tarkastella puhtaasti virvoitusjuomaveron tuoton näkökulmasta, vaan virvoitusjuomien kokonaisverokertymän kautta.

Terveysperusteiseen verotukseen siirtymisestä:

Finn Spring on pettynyt, että muutosehdotuksessa nykyisen virvoitusjuomaveron terveysohjausta vahvistetaan muuttamatta veropohjaa terveysperusteiseksi. Mielestämme nyt olisi oikea hetki tehdä lakiin rohkeampia muutoksia ja maksimoida tällä tavalla verotuksen kyky vaikuttaa kuluttajakäyttäytymisen muuttamiseen kohti terveellisempiä valintoja.

Muutosehdotuksessa todetaan, että veron muuttaminen tavoitteeltaan terveysperusteiseksi vähentäisi virvoitusjuomaveron tuottoa merkittävästi. Uskomme kuitenkin, että hallitus ja valtioneuvosto pystyvät halutessaan enemmän kuin korvaamaan tämän tuoton aleneman luomalla tasavertaisia verotusmalleja myös muille sokeripitoisille elintarvikkeille, joiden kulutus on pitkälti viihdeellistä tai virvokkeellista (esimerkiksi makeiset, jäätelöt, leivonnaiset, keksit, valmisjälkiruoat ja välipalat).

Mikäli lainsäädäntö sen sallii, helpoin ja yhdenvertaisin tapa sokerin verottamiselle olisi sen verottaminen raaka-aineena, joko vain Suomessa tai koko EU alueella. Tämä mahdollistaisi sokerin kulutuksen terveysperusteista ohjaamista kaikissa elintarvikkeissa ja mahdollistaisi samalla virvoitusjuomien valmisteveron kohtuullistamisen.

Virpi Ali-Haapala

Hallituksen puheenjohtaja & hallintojohtaja

Finn Spring Oy

Ali-Haapala Virpi
Finn Spring Oy